

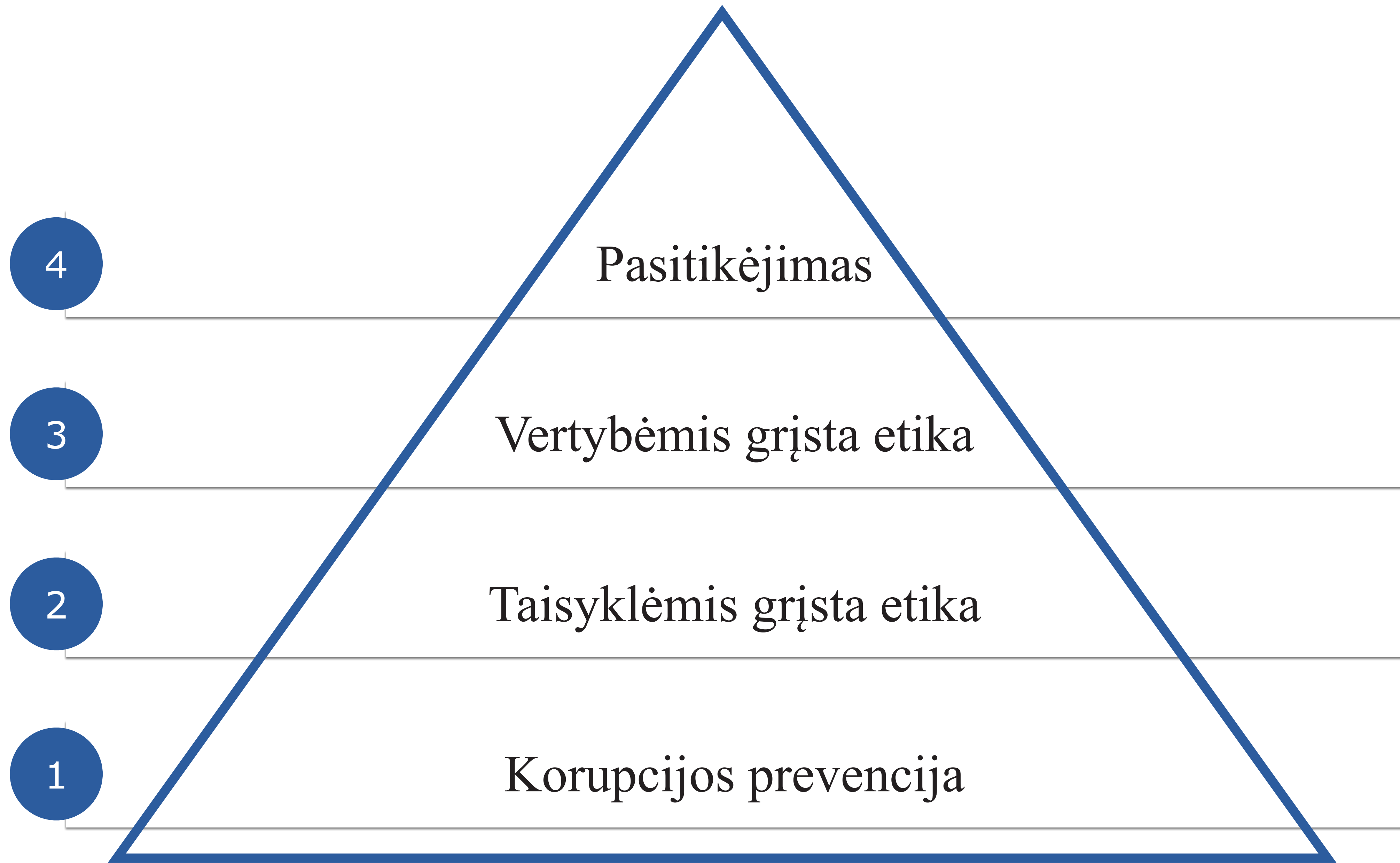
„Viešasis ir privatus interesas – kas tai, jeigu ne interesų konfliktas?“

MŪSŲ MISIJA

Padėti deklaruojantiems ir jų vadovams valdyti privačių interesų keliamą riziką. Padėti laiku bei išsamiai atskleisti įtaką teisėkūrai.

MŪSŲ VIZIJA

Institucija, padedanti greitai atrasti tinkamą interesų konflikto valdymo būdą ir sudaranti sąlygas lengvai atskleisti įtaką teisėkūrai.

Akivaizdus ar tikētinās
interesu konflikts?

Tiesioginis ir akivaizdus privatus interesas

Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
Gautų pranešimų skaičius	338	358	242	247	195
PRE tyrimai dėl VPIDĮ	102	118	97	36	50
Atliktų tyrimų skaičius	119	71	55	24	28
Konstatuoti pažeidimai	76	44	35	19	25
Pažeidimas nenustatytas arba tyrimas nutrauktas	43	27	20	5	3
Apskųstų teismui sprendimų skaičius	16	8	7	7	3
Šiai dienai išnagrinėta ir sprendimai įsiteisėjo	16	8	5	3	0
Iš jų nepalankūs VTEK	2 ir 2 iš dalies	1 ir 1 iš dalies	0	0	0

Formalusis įstatymas: kas tai?

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT) nuosekliai formuoja praktiką, kad Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas (Įstatymas) yra **prevencinis** 1 > < 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 ir jo normos yra **formalaus pobūdžio** 1 > < 2 3 4 5 6 7 9 10 11 12 13 14 15 16 17 20 22 25 26 27 28 29 30 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 .

Pagrindinės formaliosios prigimtys pasekmės:

1. **Pažeidimo Konstatavimas:** Norint konstatuoti Įstatymo pažeidimą, pakanka nustatyti, kad valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo nesilaikė Įstatyme įtvirtintų **formaliųjų reikalavimų** 1 > < 2 3 4 5 6 7 9 10 11 12 13 14 15 16 17 20 22 26 27 28 29 30 32 35 36 37 38 40 41 42 .

2. **Formalių Požymių Pakankamumas:** Pažeidimui konstatuoti pakanka aptikti **formaliųjų viešųjų ir privačių interesų konflikto požymių** ir įrodyti, kad asmuo nesiėmė Įstatyme nustatytų priemonių šiam konfliktui išvengti 2 > < 3 8 9 11 14 21 23 24 25 31 33 34 43 44 .

3. **Pasekmės ir Tikslų Nereikšmingumas:** Konstatuojant pažeidimą, nereikia nustatyti, kad asmuo:

- gavo realios **asmeninės naudos** 22
- realizavo savo privačius interesus viešųjų interesų sąskaita 18
- patyrė konkrečių **pasekmių** 22 > < 32 47 .
- Nėra reikšminga, ar priimtas sprendimas buvo jam ar artimam asmeniui naudingas 42 .

4. **Dalyvavimo Faktiškumas:** Vertinant asmens veiksmų atitiktį, svarbu išsiaiškinti **tik tą faktinę aplinkybę**, ar asmuo, dirbantis valstybinėje tarnyboje, dalyvavo rengiant, svarstant, priimant, ar kitaip paveikiant sprendimus, galinčius sukelti interesų konfliktą, ir ar įvykdė pareigą nusišalinti 5 > < 6 7 12 13 36 48 49 .

5. **Regimybės Vengimas:** Valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo privalo vengti net **šališkumo regimybės** (regimybė) 20 > < 48 50 51 52 53 54 , o konfliktą kelia pats asmens galimas šališkumas ar nusistatymas, dėl kurio jis negali išlikti objektyvus ir nešališkas 15

Nusišalinimo Kontekstas

Kadangi Įstatymas yra formalusis, pareiga nusišalinti yra asmeninė pareiga 2 55 , kuri turi būti išreikšta **aktyviais, aiškiais ir nedviprasmiškais veiksmais** 2 Nusišalinti privaloma ne tik nuo klausimo rengimo ar svarstymo, bet ir nuo priėmimo procedūrų 2 Bet koks veiksmas, susijęs su interesų konfliktą keliančiu klausimu (pvz., derinimas, vizavimas, pasirašymas, balsavimas, ar net fizinis buvimas patalpose, galintis būti traktuojamas kaip kitoks poveikis sprendimui), yra traktuojamas kaip elgesys, keliantis asmeniui interesų konfliktą, todėl asmuo privalo nusišalinti ir bet kokia forma vengti atlikti minimus veiksmus 33 48 .

Ar reikia nusišalinti nuo sprendimo, kuris susijęs su privačiu interesu?

Trumpas atsakymas: **Taip, reikia nusišalinti nuo bet kokio sprendimo, susijusio su privačiais interesais.**

Valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims yra nustatytas imperatyvus reikalavimas (privaloma pareiga) vengti interesų konflikto ¹ ... ir elgtis taip, kad visuomenei net nekiltų abejonų, jog toks konfliktas egzistuoja ³

1. **Interesų konflikto apibrėžimas:** Interesų konfliktu laikoma situacija, kai valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo, atlikdamas pareigas ar vykdydamas pavedimą, **privalo priimti sprendimą ar dalyvauti jį priimant, ar įvykdyti pavedimą, kurie susiję su jo privačiais interesais** ³

2. **Draudimas dalyvauti:** Asmeniui, dirbančiam valstybinėje tarnyboje, **draudžiama** dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus, arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą ¹⁴ > < ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ .

3. **Pareiga nusišalinti:** Kilus interesų konflikto situacijai, valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo privalo:

- Informuoti institucijos vadovą (ar kitus atitinkamus subjektus, pvz., kolegialią instituciją) apie esamą interesų konfliktą ¹⁴ > < ³⁵ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ .

- Pareikšti apie nusišalinimą ¹⁴

- **Jokia forma nedalyvauti toliau** rengiant, svarstant ar priimant sprendimą ¹⁰ > < ¹¹ ¹⁴ ³⁵ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ .

Nusišalinimas yra **asmeninė** kiekvieno valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens pareiga, kuri turi būti išreikšta **aktyviais ir aiškiais veiksmais** ¹⁴ > < ¹⁵ ³⁷ ⁴⁶ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ .

Formalus Įstatymo Pobūdis

LVAT ir VTEK praktika nuosekliai pabrėžia, kad Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas (Įstatymas) yra **prevencinis ir formalus pobūdžio** ⁷ > < ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² .

Konstatuojant pažeidimą, pakanka nustatyti, kad asmuo nesilaikė Įstatyme įtvirtintų **formaliųjų reikalavimų** ⁶⁴ > < ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁸ ⁷¹ ⁷³ .

Kas yra interesų konfliktas?

Interesų konfliktas yra apibrėžiamas kaip situacija, kai asmuo, deklaruojančias privačius interesus ir dirbantis valstybinėje tarnyboje, atlikdamas tarnybines pareigas ar vykdydamas tarnybinį pavedimą, **privalo priimti ar dalyvauti priimant sprendimą arba įvykdyti pavedimą, kurie susiję ir su jo privačiais interesais** 1 >< 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 .

Pagrindiniai interesų konflikto elementai, kuriuos būtina konstatuoti 93 99 :

- 1. Privataus intereso identifikavimas:** Turi būti nurodytos objektyvios aplinkybės, pagrindžiančios privataus intereso buvimą 93 99 .
- 2. Konkreti veika:** Turi būti identifikuoti konkretūs asmens atlikti veiksmai (dalyvavimas rengiant, svarstant, priimant sprendimus, vykstant ar duodant pavedimą) 93 99 .

Privatūs Interesai: Kas Juos Sudaro?

Privatūs interesai yra asmens, dirbančio valstybinėje tarnyboje (ar jam artimo asmens), suinteresuotumas 1 ... :

• **Asmenine turtine ar neturtine nauda** 1

• **Moraline skola** 1 >< 4 5 6 7 11 20 29 32 35 37 38 40 41 42 43 44 45 47 48 49 50 51 55 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 91 92 94 95 96 98 100 .

• **Moraliniu įsipareigojimu** 1 >< 4 5 6 7 11 20 29 32 35 37 38 40 41 42 43 44 45 47 48 49 50 51 55 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 91 92 94 95 96 98 100 .

• **Kitu panašaus pobūdžio interesu** 1

Šis suinteresuotumas gali turėti įtakos sprendimams atliekant tarnybines pareigas 5 Privatus interesus gali būti materialinis (turtinis) arba nematerialus (neturtinis), bet nukreiptas į konkretaus asmens naudos sukūrimą ar prielaidas tai naudai atsirasti ateityje 54 .

Svarbu: Artimų asmenų privatūs interesai yra prilyginami paties asmens privatiems interesams 1 >< 6 25 26 27 49 54 69 71 84 89 92 98 101 102 103 104 . Pavyzdžiui, sutuoktinio interesai yra laikytini privačiu interesu 27 >< 49 102 105 106 .

Kas nėra interesų konfliktas? (1)

Interesų konflikto samprata ir esmė

Interesų konfliktas yra situacija, kai asmuo, eidamas tarnybines pareigas, turi priimti sprendimą ar jame dalyvauti, kuris susijęs ir su jo privačiais interesais ¹. Privatūs interesai apibrėžiami kaip asmens (ar jam artimo asmens) suinteresuotumas asmenine turtine ar neturtine nauda, moralinė skola, moralinis įsipareigojimas ar kitas panašaus pobūdžio interesas, atliekant tarnybines pareigas ¹ ².

Kad būtų konstatuotas interesų konfliktas (ir jo pažeidimas), suinteresuotumas turi būti **ne spėjamas ar menamas, bet tiesioginis ir akivaizdus** ³ Vertinimas negali būti grindžiamas prielaidomis, nerealiomis ar mažai tikėtinomis hipotetinėmis išvadomis ir spėliojimais apie galimai turėtą ar ateityje būsiantį suinteresuotumą ³

Kas nėra interesų konfliktas (situacijos, kurios nebuvo pripažintos pažeidimu)

Atsižvelgiant į tai, kad privatus interesas turi būti tiesioginis ir akivaizdus, šaltiniuose nurodomos situacijos, kurios nebuvo pripažintos interesų konfliktu:

1. Sprendimai, susiję su bendru viešuoju interesu, o ne asmenine nauda

- Dalyvavimas priimant sprendimus, susijusius su viešojo sektoriaus įstaigos, kurioje dirba asmuo, veikla, finansavimu ar strategija, nelaikomas interesų konfliktu, jei nėra nustatyta **jokių išskirtinių sąlygų ar lengvatų** tam asmeniui ar jo artimam asmeniui ⁸

- Viešosios įstaigos materialinės bazės gerinimas (pavyzdžiui, leidimas įsigyti transporto priemonę, skirtą teikti paslaugas pacientams) laikomas **viesuoju interesu** (siekiant geresnio aptarnavimo), o ne asmens privačiu interesu ¹¹ ¹² .

- Asmens, dirbančio įstaigoje, samprotavimai apie tai, kad pagerės įstaigos infrastruktūra, sąlygos ar įvaizdis, o tai galimai turės netiesioginį poveikį jo darbo sąlygoms ar atlygiui, yra **pernelyg nutolę** nuo interesų konflikto egzistavimo kriterijų ¹¹ ¹³ .

- Formalus metinio įstaigos ataskaitų rinkinio, kuriuo nebuvo skiriamas joks papildomas finansavimas įstaigai ar jos darbuotojams, tvirtinimas nelaikomas asmeninių interesų tenkinimu ¹⁴

2. Abstraktūs arba bendro pobūdžio reguliavimo veiksmai

- **Dalyvavimas tvirtinant biudžetą**, kuriuo lėšos skiriamos įstaigoms, kur dirba asmuo ar jo artimi asmenys, nelaikomas akivaizdžiu interesų konfliktu. Finansavimas tokiu atveju skiriamas visai įstaigai ir jos funkcijoms vykdyti, o ne individualiai asmeniui. Nėra tiesioginės įtakos asmens ar artimo asmens darbo užmokesčiui ¹⁷ ¹⁸ .

- Dalyvavimas svarstant **norminių teisės aktų projektus**, kurie yra bendro pobūdžio ir nustato elgesio taisykles neapibrėžtai asmenų grupei (pavyzdžiui, visoms sveikatos priežiūros įstaigoms), nelaikomas interesų konfliktu ¹⁹ .

- Net jei tikėtina, kad bendrasis reguliavimas gali padidinti įstaigos pajamas ir *galimai* vėliau paveikti vadovo atlyginimo apskaičiavimo koeficientą, tai nėra pakankama, nes atlyginimas automatiškai nepadidėja ir reikalauja **papildomo reguliavimo ar sąlygų** ²⁰ ²¹ . Priešingas aiškinimas reikštų, kad asmuo negalėtų atlikti jokių tarnybinių pareigų, jei jos turėtų bet kokios įtakos jo darbovietės veiklai ²² .

- **Diskutuojant posėdyje dėl darbuotojų atlyginimų** užduoti klausimai buvo įvertinti kaip **bendro pobūdžio pastaba**, skirta veiklos kokybės gerinimui, o ne asmens pareigoms ar atlyginimui ⁸ ¹⁶ . Taip pat nebuvo dalyvaujama sprendimo, tiesiogiai susijusio su darbuotojų atlyginimais, priėmimo ¹⁶ ²³ .

Kas nėra interesų konfliktas? (2)

3. Formalūs veiksmai ir nutolęs priežastinis ryšys

- **Formalūs veiksmai**, pavyzdžiui, Vyriausybės posėdžių darbotvarkių pasirašymas, pirmininkavimas posėdžiams ar nutarimų pasirašymas (vykdant teisėkūros procedūrinius reikalavimus), nelaikomi interesų konfliktu, jei jie neturėjo jokios tiesioginės įtakos asmens privatiems interesams 24

- Sprendimai, susiję su viešojo statuso juridinio asmens (pavyzdžiui, plėtros banko) veikla ar skolinimosi limitu nustatymu, nėra laikomi tiesiogiai ir akivaizdžiai susijusiais su asmens valdomos privačios bendrovės veikla ar jau suteiktos paskolos administravimu 27 28 . Priežasties ir pasekmės ryšys šiuo atveju yra **per daug nutolęs** 28

- Atsakomybė nekyla, jei nenustatoma **žala** teisinio santykio objektui (t. y. nustatoma, kad nebuvo tikro privataus intereso ar suinteresuotumo, priimant sprendimus, atitinkančius viešąjį interesą) 31 .

4. Kiti ryšiai ir aplinkybės, kurie savaime nekuria IK

- Priklausymas tai pačiai **politinei organizacijai** (komitetui) ar **galimas asmenų pažįstamumas** nelaikytini pakankamu pagrindu įžvelgti asmeninį suinteresuotumą (privatų interesą), nors tai gali reikšti bendrus politinius interesus 32 .

- **Draugystės santykiai, asmeninės simpatijos ar antipatijos** savaime nelaikomi privačiu interesu 32 .

- Asmens, atstovaujančio įmonei, **pasiūlymai, pateikti viešųjų konsultacijų** metu dėl teisės akto pakeitimo, nelaikomi lobistine veikla ir nesukuria interesų konflikto, kai asmuo vėliau tampa ministru, nes tai yra pasiūlymai, gauti įstatymų nustatyta tvarka 33 34 . Vien tik ankstesnė lobistinė veikla ar ryšiai su įmonėmis, kurioms aktualus bendro pobūdžio norminis teisės aktas, **nepatvirtina asmeninio suinteresuotumo** tarnybinėse pareigose 35 .

- Nėra pakankamų faktinių duomenų tyrimui pradėti, jei pranešime nenurodoma, **koku konkrečiu būdu** asmuo gavo (ar numanoma, kad gaus) asmeninę (materialinę ar nematerialinę) naudą 36

- Netikrėtinas arba prielaidomis grindžiamas **tarnybinių automobilių naudojimas** ne tarnybinei veiklai, nesant akivaizdžių faktinių duomenų, kad automobilis buvo naudojamas asmeninei naudai gauti, nelaikomas pažeidimu 39 40 .

Kandidatas Pretendentas		Deklaruojantysis	Nustojęs eiti pareigas
Privačių interesų deklaravimas			Apribojimai dirbti
		Interesų konfliktas	Sandorių apribojimai
		Atstovavimas	Atstovavimo apribojimai
		Dovanos	
JA: BĮ, VŠĮ, VĮ/SĮ ir AB - 4000		Deklaruojantieji: 180 00	

Kandidatas
Pretendentas

Deklaruojantysis

Nustojęs eiti
pareigas

Esamas darbovietes

Nedeklaruoja buvusių

LRT.lt

AktualijosEpikaMediatekaRadiotekaKultūraSportasVaikams

Lietuvoje2025.01.07 11:31

Žiniasklaida: ministras atšaukė savo buvusios darbovietės valdybą

DD

Dominykas Datkūnas, ELTA2025.01.07 11:31

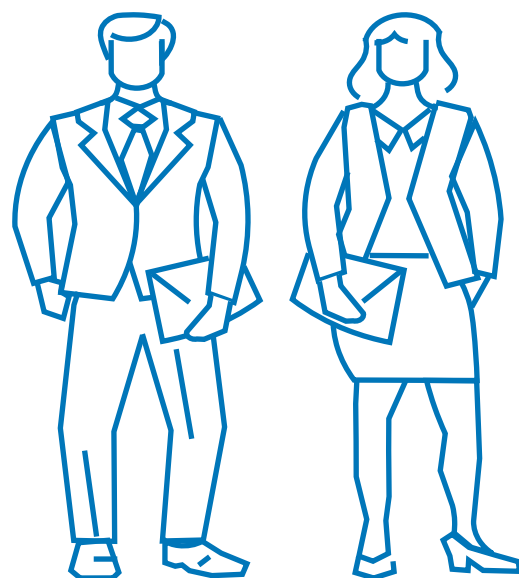
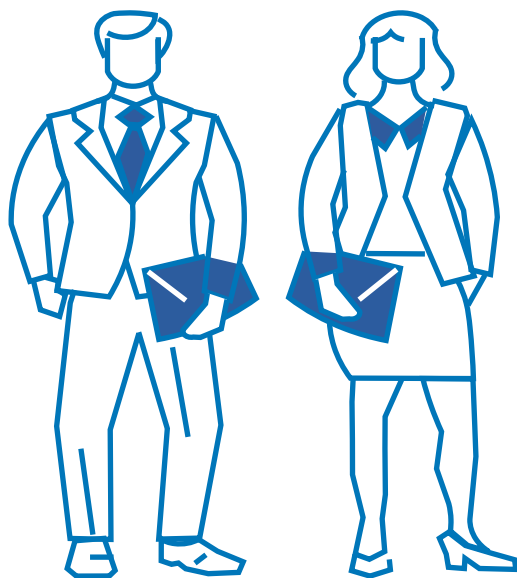
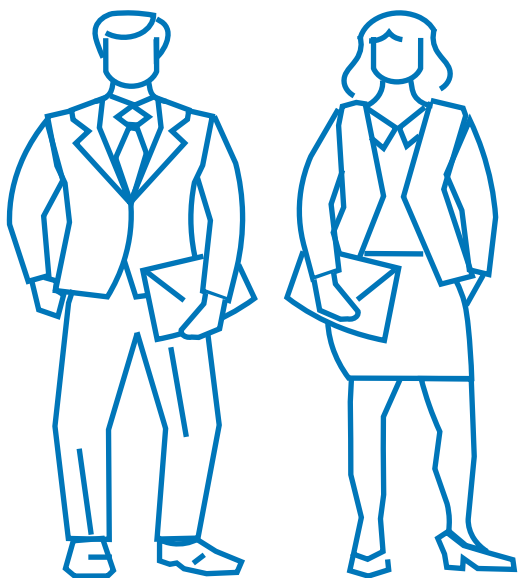
105

!

Būsimą darbovietę

Esamas darbovietes

Deklaruoja aplinkybes

Privatūs interesai, kas tai?

Deklaruojančio asmens (ar jam artimo asmens):

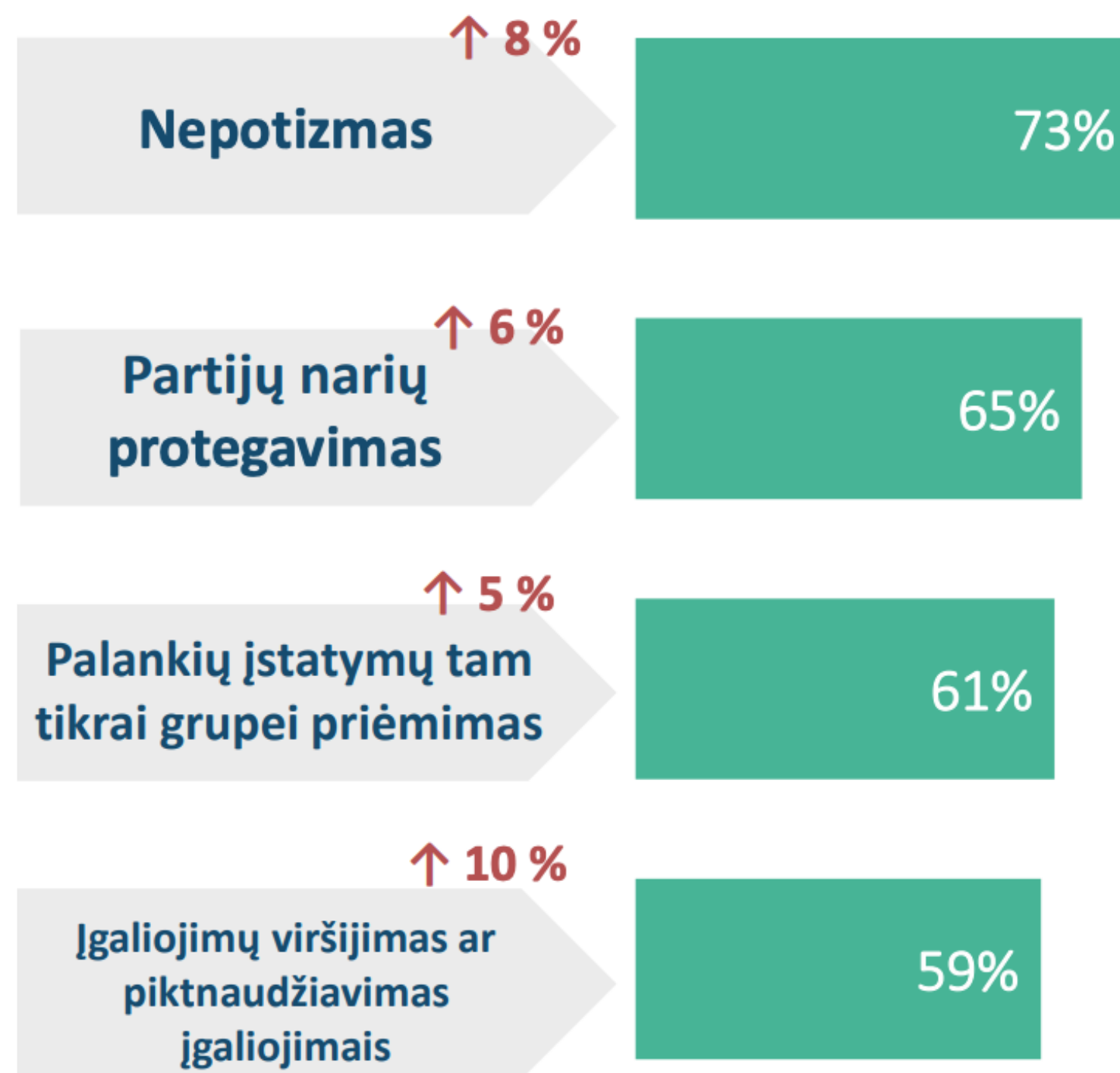
1. suinteresuotumas asmenine **turtine ar neturtine nauda**,
2. deklaruojančio asmens (ar jam artimo asmens) **moralinė skola**,
3. **moralinis įsipareigojimas** ar
4. **kitas** panašaus pobūdžio **interesas**.

VTEK praktika dėl buvusių darboviečių ir pareigų:

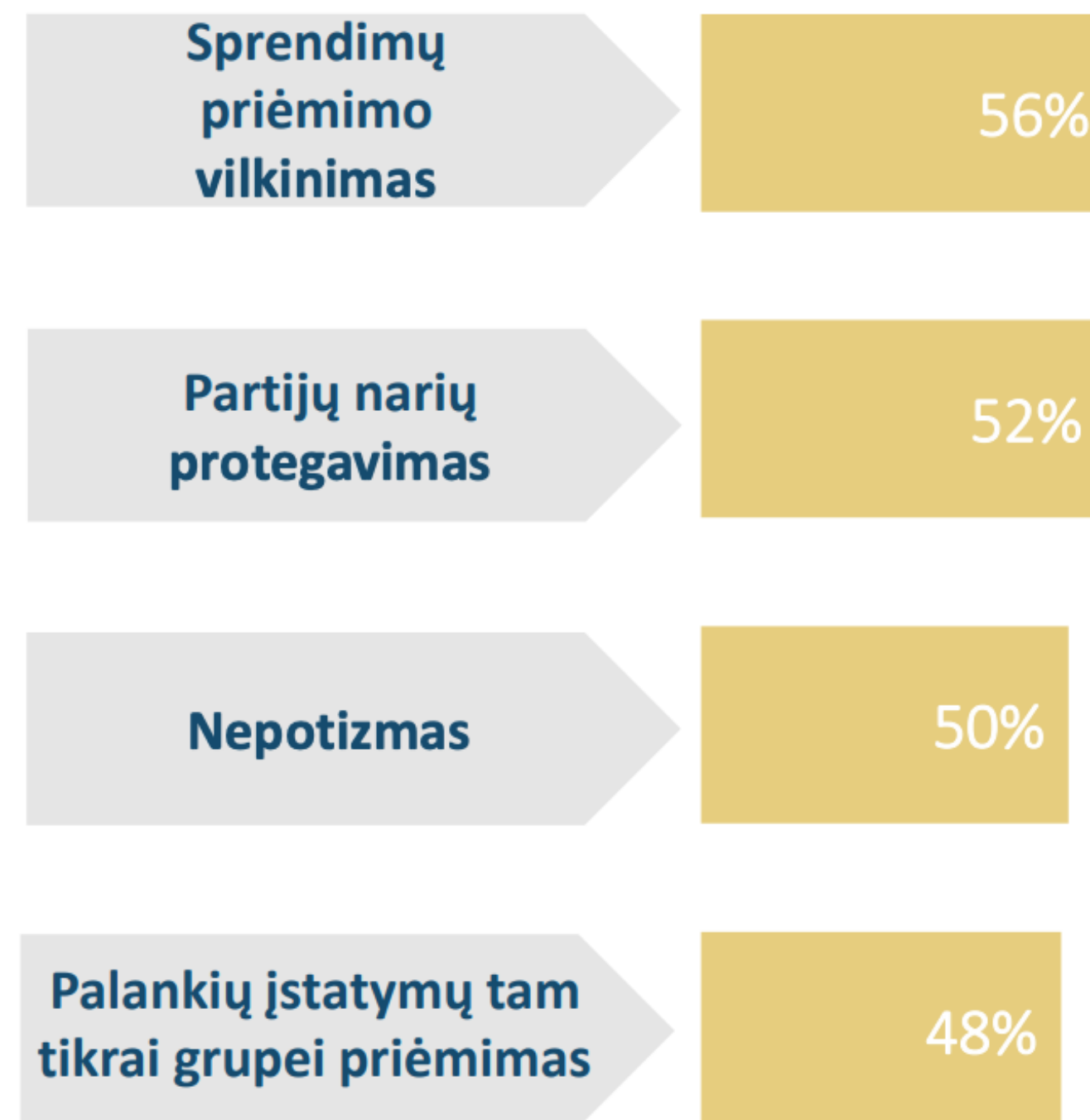
1. Teisiniai ginčai su buvusia darboviete (*pvz., neteisėtas atleidimas*);
2. Galiojančios sutartys (*pvz., paslaugų sutartis*);
3. Turi akcijų (*pvz., verslo organizacijos*);
4. Dirba artimi asmenys;
5. Savo paties buvusio darbo rezultatų *kontrolė* (*pvz., auditas*);
6. Kitas panašaus pobūdžio privatus interesas (*pvz., geriausias draugas*).

Korupcijos Lietuvoje suvokimas | Korupcijos formos

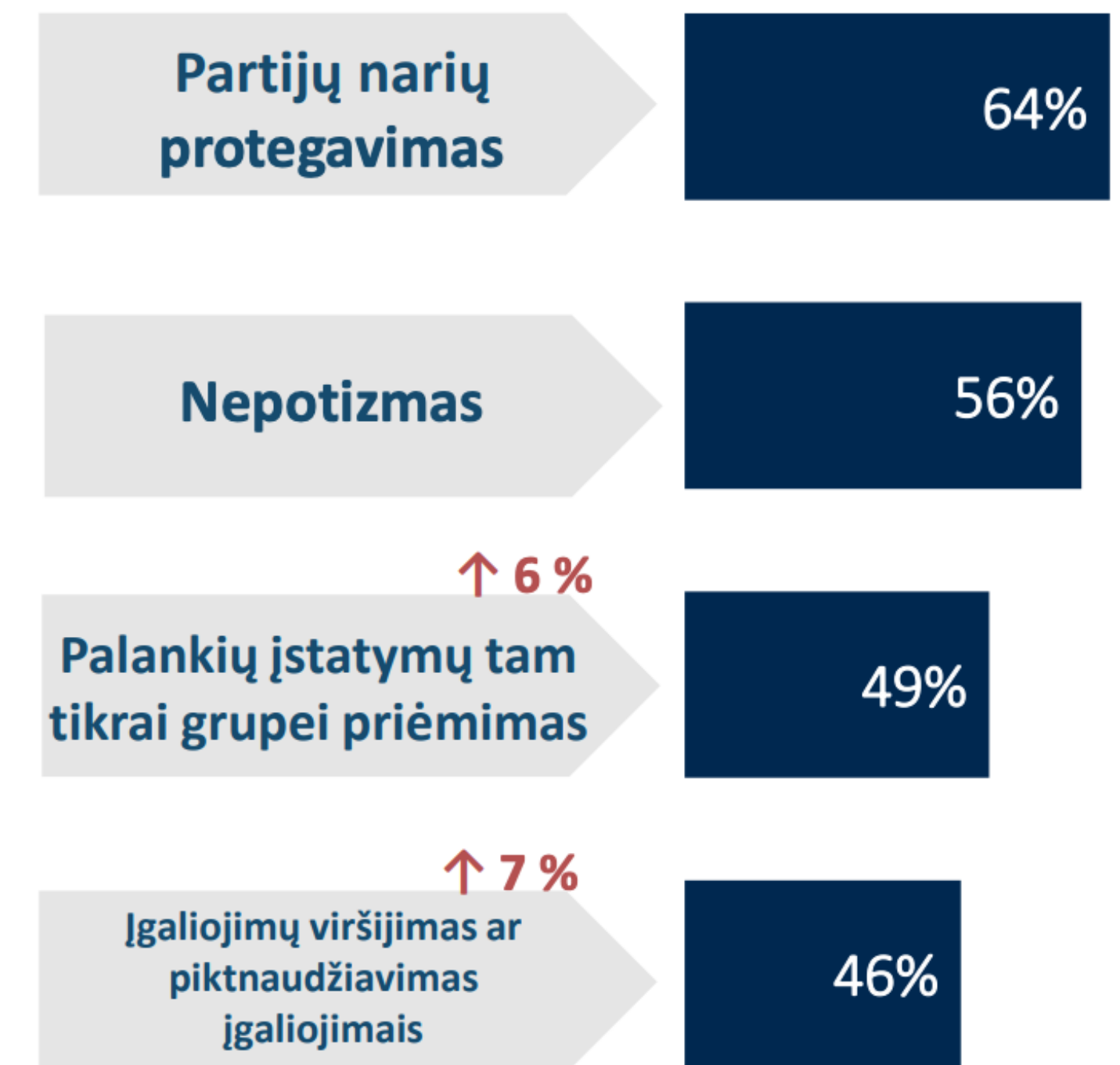
Gyventojų nuomonė

Įmonių vadovų nuomonė

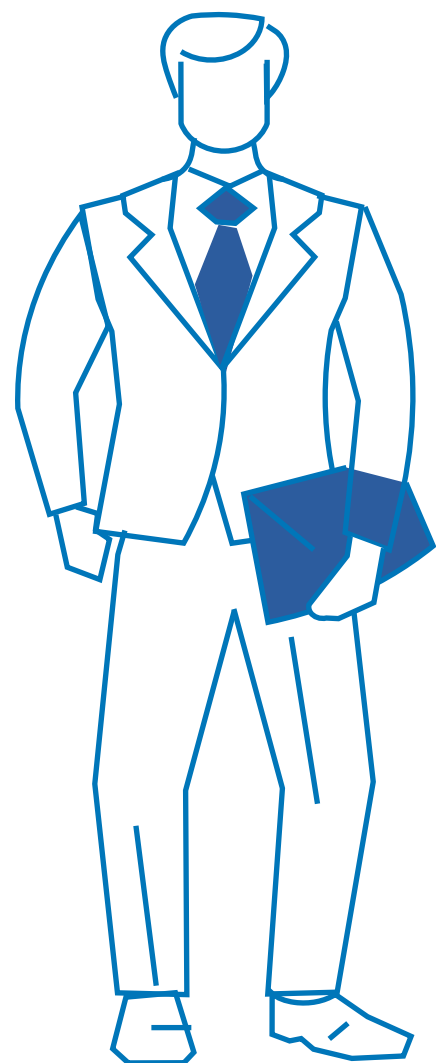
Valstybės tarnautojų nuomonė

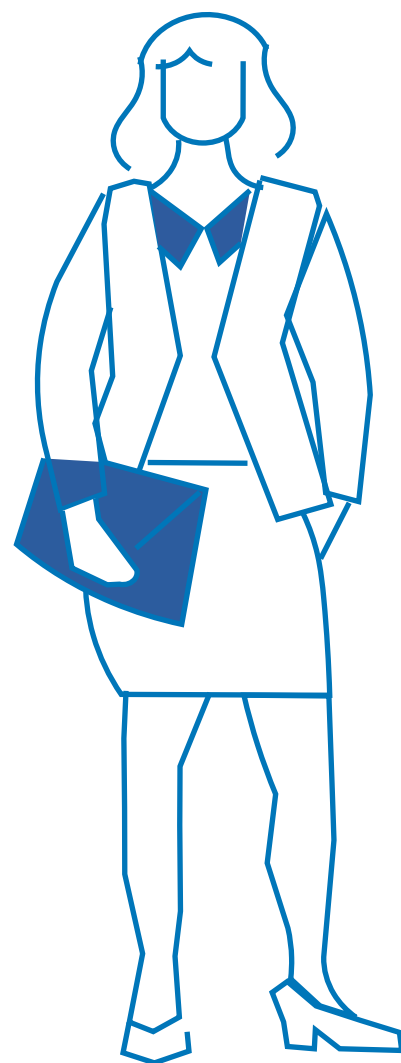
Reiškinys	Trumpas apibrėžimas	Naudos gavėjas	Santykio esmė (ryšio tipas)
Nepotizmas	Nauda, pareigos ar privilegijos, skiriamos remiantis giminyste.	Giminaičiai (šeimos nariai).	Giminystė, svainystė (kraujo ryšys).
Kronizmas	Nauda, pareigos ar privilegijos, skiriamos remiantis draugyste ar artima asmenine pažintimi.	Draugai, kolegos, partneriai (artimi draugai, bendradarbiai, pažįstami).	Socialiniai ryšiai (artima asmeninė draugystė, neoficialūs ryšiai).
Favoritizmas	Išskirtinis, nepagrįstas palankumas ar lengvatos, skiriamos bet kuriam subjektui.	Bet kuris subjektas (nebūtinai giminaitis ar draugas, gali būti tiesiog patinkantis žmogus).	Asmeninė simpatija/šališkumas (subjektyvus palankumas be objektyvaus pagrindo).
Klientelizmas	Mainai: nauda ir ištekliai, teikiami klientui (rinkėjui, mažiau galingam asmeniui) mainais už jo ištikimybę, balsus, paslaugas ar paramą.	Klientai (mažiau galingi asmenys, rinkėjai, tam tikros grupės).	Politinis ryšys (globėjas, klientas). Asimetriniai mainai.

Koks mano santykis su asmeniu ir kaip aš tai žinau?

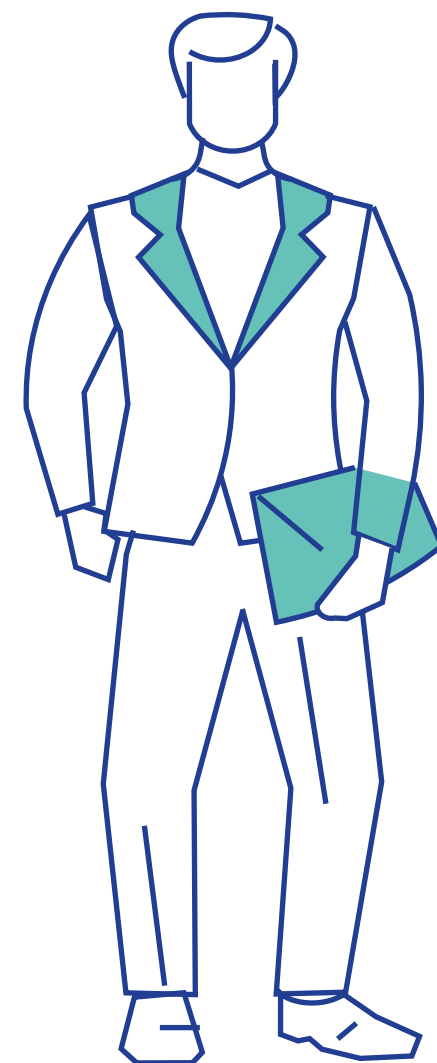
Tėvas

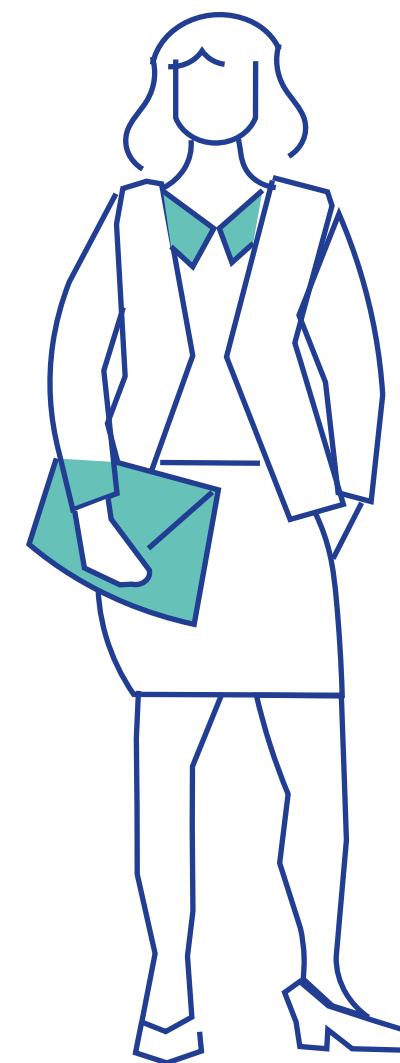
Teta

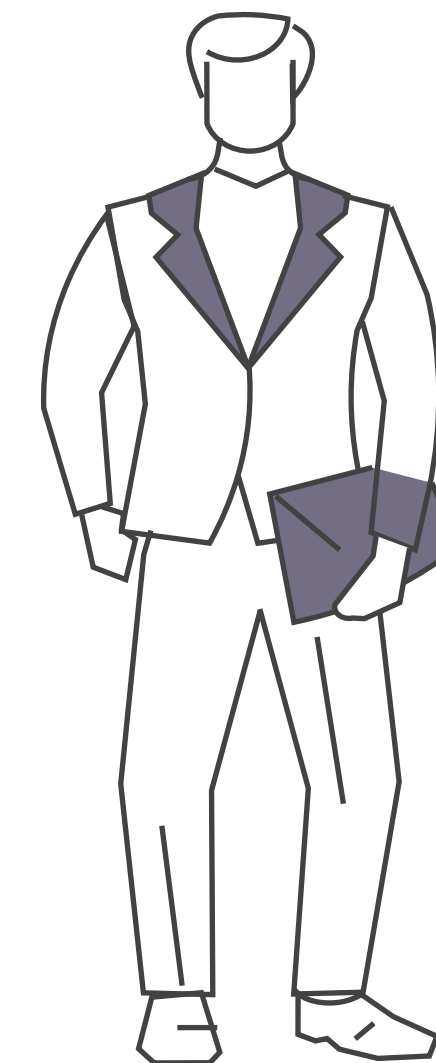
Kaimynas

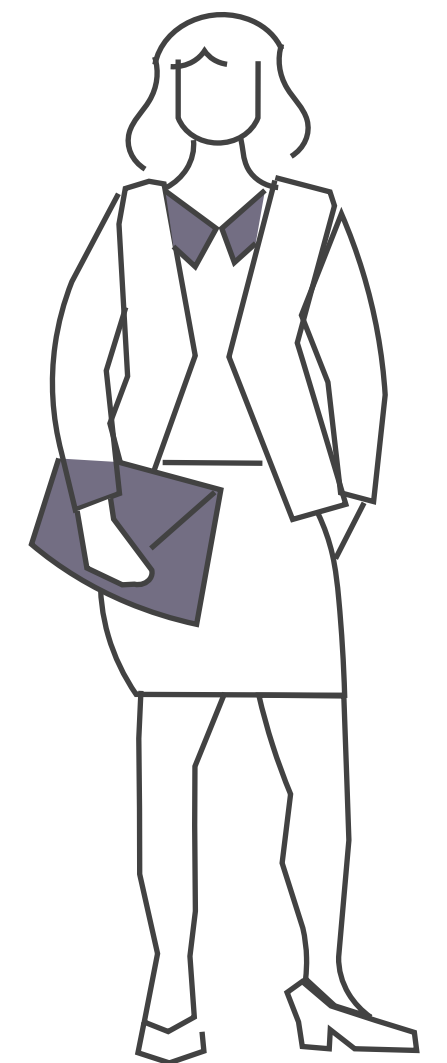
Draugė

Bendradarbis

Verslo partnerė

Įsivaizduokite, jog dabar yra
2006–2007 metai. Kiek Jums tada buvo
metų? Kokia buvo Jūsų patirtis valdant
interesų konfliktus?

Tikėtinas interesų konfliktas?

Ši skaidrė turėjo būti apie tikėtinus interesų konfliktus

Tai istorija (***Alvydo Ekselis***), kuri turėjo paaiškinti ir parodyti, kaip atsiranda tikėtini (formalūs) interesų konfliktai, bei padėti suprasti, kodėl sprendimas, susijęs su privačiu interesu, laikomas interesų konfliktu ir kodėl visada reikia nusišalinti.

Svarbu suprasti ne tik pirminius šaltinius, bet ir kontekstą, aplinkybes bei to meto suvokimą, kodėl atsirado viena ar kita taisyklė.

Nėra tikėtinų ar regimybinių interesų konfliktų – priešingu atveju, mes visi gyventume nuolatiniam konflikte.

1. Alvydo Ekselis (Kaunas, 2006–2007)

Situacijos esmė

- Kauno savivaldybė vykdė didelės vertės konkursą (apie 10,1 mln. Lt) Nemuno salos statyboms.
- Ekonomikos departamento direktorius Alvydas buvo Viešojo pirkimo komisijos narys.
- Tuo pat metu jis buvo vienintelis įmonės Ekselis savininkas.
- Ekselis turėjo 117 642 Lt skolą konkurso dalyvei Hidrostatybai.

LVAT 2007-11-26 d. administracinė byla Nr.A¹⁴–844/07

2. Priimti sprendimai

- Komisija vertino statybos rangos pasiūlymus: kainas, paaiškinimus, darbų pagrįstumą.
- Konkurse dalyvavo 7 bendrovės, viena iš jų Hidrostatyba.
- **Alvydas dalyvavo visuose svarbiausiuose etapuose:**
 - vertino kainų pagrįstumą,
 - vertino pasiūlymus,
 - balsavo dėl rezultatų.
- Galutinis komisijos sprendimas – konkursas nutrauktas, laimėtojo nebuvo.

3. Kodėl VTEK nustatė interesų konfliktą?

Aiškus privatus interesas

- Alvydas 100 % valdė įmonę Ekselis;
- Jo įmonė buvo tiesioginė Hidrostatybos skolininkė;
- Įmonės interesai = asmeniniai interesai.

Tiesioginiai finansiniai ryšiai

- Hidrostatybos sėkmė pirkime galėjo tiesiogiai paveikti santykius tarp įmonių: skolos administravimą, terminus, mokėjimus.

Dalyvavimas sprendimų priėmime

- Alvydas sprendė klausimus dėl įmonės, su kuria turi turtinių ryšių;
- Nenusižalino nei viename komisijos darbo etape.

4. Kodėl LVAT paliko galioti VTEK sprendimą?

Įstatymas yra prevencinis

- Pažeidimui konstatuoti nėra būtina nustatyti realią naudą;
- Pakanka, kad deklaruojantysis nesiėmė priemonių konfliktui išvengti komisijoje.

Realio šališkumo rizika

- Turtiniai ryšiai su Hidrostatyba buvo konkretūs, ne hipotetiniai;
- Net jei konkursas baigėsi be laimėtojo, rizika buvo tuo metu, kai Alvydas dalyvavo viešųjų pirkimų posėdžiuose.

Intereso realizavimas nėra reikalingas

- Nesvarbu, ar Hidrostatyba būtų laimėjusi, ar ne;
- Pažeidimas atsirado dalyvavimo momentu, nes privatus interesas egzistavo.

5. Esminė išvada - įstatymas yra formalus

- **LVAT pabrėžė:** pažeidimas atsiranda ne tada, kai nauda jau gauta, o kai pareigūnas dalyvauja sprendimuose, turėdamas privatų interesą, ir nenusišalina.
- **Įstatymo tikslas** – užkirsti kelią šališkumui iš anksto, o ne fiksuoti pasekmes po fakto.
- **Todėl nereikia įrodyti,** kad interesas buvo realizuotas ar suteikė naudą.

5.1. VPIDĮ veikia iki fakto, o ne po fakto

Realizavimas = rezultatas

- Laimėtas konkursas;
- Gauta nauda;
- Priimtas sprendimas, palankus asmeniui ar jo verslui.

Prevencinis pažeidimas = situacija

- Yra privatus interesas;
- Asmuo dalyvauja svarstyme ar balsavime;
- Nenusišalina.

Teismo logika: įstatymas saugo nuo rizikos, o ne tik nuo pasekmių.

5.2. Ką tai reiškia praktikoje?

Hidrostatybos byla kaip pavyzdys

- Konkursas nutrauktas;
- Hidrostatyba nelaimėjo;
- Ekselis negavo jokios naudos;
- Privatus interesas nebuvo realizuotas (*igyvendintas*).

Vis dėlto pažeidimas buvo nustatytas, nes Alvydas:

- turėjo aiškų asmeninį interesą;
- dalyvavo Komisijos sprendimuose;
- nenusišalino.

Ši istorija – tai reali interesų konflikto situacija, kurioje buvo tiesioginis ir akivaizdus privatus interesas, tačiau LVAT šioje byloje suformavo aiškia taisyklę: ***įstatymas yra formalusis.***

Kodėl?

Privatus interesas nebuvo realizuotas, tačiau įstatymas turi būti taikomas prevenciškai, todėl nusišalinti reikia visose situacijose, kuriose kyla rizika, net jeigu galutinė nauda ir neatsiranda.

Tai nereiškia, kad visi sprendimai, susiję su tavo privačiu interesu, visada bus reali interesų konflikto situacija.

Įsivaizduokite, jog dabar yra
2017–2020 metai. Kiek Jums tada buvo
metų? Kokia buvo Jūsų patirtis valdant
interesų konfliktus?

Realus interesų konfliktas?

1. Andrius Jučas (Alytus, 2017–2020)

Situacijos esmė:

- Tarybos narys Andrius Jučas balsavo už atliekų rinkliavos pertvarką ir tarifų padidinimą;
- Tuo pat metu jis dirbo ARATC (atliekų tvarkymo centre) – padalinio vadovas;
- Sprendimo projektas ir skaičiavimai buvo parengti ARATC.

LVAT 2020-01-08 d. administracinė byla Nr. eA-1431-438/2019

2. Tarybos sprendimo turinys: dvi dalys

1. Tai buvo platus ir sisteminis dokumentas, kuriame nustatyta:

- kaip skaičiuojama vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą;
- kokie kriterijai taikomi (atliekų kiekiai, normatyvai, turto plotai, veiklos tipas);
- kam taikoma rinkliava – gyventojams, įstaigoms, verslui;
- koks yra finansavimo šaltinis – surinkta rinkliava keliauja į savivaldybės biudžetą.

2. Taryba taip pat priėmė sprendimą padidinti tarifus:

- Gyventojams – už butus, namus, sodo namus.
- Verslui – pagal veiklos pobūdį ir naudojamą turto plotą.

Svarbiausia – tarifai, skirti savivaldybei atliekų tvarkymo kaštams padengti, o ne ARATC padidinti pajamas.

3. Kodėl VTEK nustatė interesų konfliktą?

1. Dvigubas ryšys:

- Sprendimo projektą rengė ARATC specialistai;
- A. Jučas balsavo dėl klausimo, tiesiogiai susijusio su jo darbovietės veiklos sritimi.

2. Pavaldumo rizika:

- A. Jučas dirbo ARATC padalinio vadovu ir buvo tiesiogiai pavaldus direktoriui;
- Sprendimo projektą Taryboje pristatė būtent ARATC direktorius, todėl kilo rizika, kad A. Jučo balsavimui įtakos galėjo turėti jo lojalumas vadovui.

3. VTEK įvardyti interesai:

- Lojalumas darbdaviui ir karjeros motyvai;
- Galimas ARATC interesas (*bendrovės papildomos pajamos*);
- Šališkumo regimybė visuomenėje.

VTEK išvada: politikas turėjo nusišalinti → to nepadarė → konstatuotas interesų konfliktas.

4. Kodėl LVAT panaikino VTEK sprendimą

1. Jokios realios naudos ARATC ar A. Jučui:

- Rinkliavos lėšos keliauja į Savivaldybės biudžetą, o ne į ARATC;
- ARATC finansavimas vyksta pagal sutartis ir įkainius → rinkliavos dydžiai jo nekeičia.

2. A. Jučo pareigos nesusijusios su sprendimu:

- Jis vadovavo kitam padaliniui;
- Politikas nedalyvavo nustatant tarifus, biudžetą ar finansinius skaičiavimus.

3. Nėra priežastinio ryšio

- Nebuvo mechanizmo, kuriuo sprendimas galėtų sukurti A. Jučui ar ARATC naudą;
- VTEK vertinimas rėmėsi per tolimomis prielaidomis (*regimybe, o ne realybe*).

LVAT išvada: nėra privataus intereso → nėra priežastinio ryšio tarp sprendimo → nėra interesų konflikto.

5. Esminis kriterijus – priežastinis ryšys

Nusišalinti, jeigu:

- Yra privatus interesas (nauda);
- Yra priežastinis ryšys su sprendimu;
- Nauda – reali, o ne hipotetinė.

Nereikia nusišalinti, jeigu:

- Sprendimas neturi jokios įtakos privačiam interesui, *pvz., darbovietai ar pareigoms;*
- Ryšys su galima nauda per tolimas (teorinis);
- Nėra asmeninio suinteresuotumo.

Nors VPIDĮ nuostatos yra formalios, teismų praktikoje (***nuo 2020 metų***) pabrėžiama, kad kiekvienas atvejis turi būti vertinamas individualiai, atsižvelgiant į visas konkrečiam atvejui reikšmingas aplinkybes.

Teisingumas neturi būti tapatinamas su formaliu taisyklių taikymu, o ***pirmenybė*** turi būti teikiama ginčo turiniui ir teisingam išsprendimui (*turinio viršenybės prieš formą principas*).

Forma

turi

tarnauti

turiniui

Gediminas Sakalauskas